

ERNEST HEMINGWAY

Bütün Eserleri / 9

Kilimanjaro'nun Karları

öyküler

Çeviren: Yasemin Yener

BİLGİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

<i>Önsöz - Gerçekliğin Değişimi Sürecinde Kalıcı Olanı Görebilmek... (M. Sadık Aslankara)</i>	7
<i>Kilimanjaro'nun Karları</i>	11
<i>Temiz ve Aydınlik Bir Yer</i>	42
<i>Bir Günlük Bekleyiş</i>	48
<i>Kumarbaz, Rahibe ve Radyo</i>	52
<i>Babalar ve Oğullar</i>	74
<i>Başka Bir Ülkede</i>	88
<i>Katiller</i>	95
<i>Hiç Olamayacağınız Gibi</i>	108
<i>Elli Bin Dolar</i>	124
<i>Francis Macomber'in Kısa ve Mutlu Yaşamı</i>	156

GERÇEKLİĞİN DEĞİŞİMİ SÜRECİNDE KALICI OLANI GÖREBİLMEK...

M. Sadık Aslankara

Bilgi Yayınevi, kuruluşunun kabaca ellinci yılında, ölümünün ellinci yılına rastlatarak yayımladığı **“Ernest Hemingway Bütün Eserleri”** dizisi ile gerek yaşadığımız çağın güncel olaylarına gerekse yazın sanatlarına yönelik açılım getirirken dikkat çekici bir kapının aralanması fırsatını da sunmuş oldu bize.

Gerçekten dünyanın iki savaş arasına sığılmış görünen ama etkisini daha uzun yıllar sürdüreceği öngörülebilecek o yoğun karmaşa, İspanya iç savaşı, yazarın da yaşam bulduğu ABD toplumunun ekonomik bunalımı, bunun yansıması olarak yaşanan çatışma, yükselen yoğunluğuyla soğuk savaş, ama sonuçta diyalektik açıdan önümüzü kesen bir gerçeklik: “Tarihin zoru.”

Bütün bunların **Hemingway** dünyasında doğayla örtüşen bir karşılığı da söz konusu ayrıca; “doğanın zoru” biçiminde nitelenebilecek bu olguyu insan-hayvan canlılar dünyasının yerleşim, göç hareketlerinde, sonra hem kendi aralarında hem de cinsler arası düzlemde birbirlerine karşı yürüttükleri savaşımında gözlemek olası. Yanı sıra birbirinin avı, avcısı olarak konumlandıklarını da elbette.

O halde **Hemingway**’in hemen tüm verimlerinde doğanın zoru ile tarihin zorunun bir yerlerden uç verip yapıta sızarak egemen olacağı kestirilebilir. Nitekim onun gerek romanları gerekse öykülerindeki karakterlerin, bir biçimde bunun canlı

yansıtıcıları olduklarını kestirmek olası. Üstelik doğa da tarih de zaten hep bir baskı, basınç temelinde yapılandığına, patlamalar, sıçramalarla yol alıp ilerlediğine göre, karakterlerin kişilik yapısında bunun neredeyse birebir yansımasıyla karşılaşmak öyleyse olağan sayılmalıdır.

Yalnız karakterlerin sert, köşeli kişilikler olmasına yol açmamıştır bu kanımca, aynı zamanda **Hemingway**'i de bu biçimde etkilemiş, doğayla tarihsel zorun yansıtıcısı bir yazar olarak taşıdığı bu ağır sorumluluktan ötürü onu adeta çökertmiştir. Esasen savaş muhabirliği, avcılığı, bohem yaşayışı vb. atak tutumlarının da bütün bunları besleyip tetiklediği anımsanabilir burada. Bunun sonucunda o, bu çok sert, acımasız dünyanın neredeyse bozguna uğrattığı insanoğlunu kendi biçimine uygun birer karakter olarak roman evrenleriyle öykü dünyalarına yerleştirirken ister istemez sert bir biçemi içkin kılmıştır yapıtlarında.

Bütün bu özellikler, onun hemen her yapıtında kendini gösteriyor. Bu nedenle yukarıdan bu yana söyleyegeldiklerimi **Kilimanjaro'nun Karları** adlı yapıtta yer alan öykülerde gözlemek, dahası bu anlamda her birini birer mihenk taşı olarak bu saptayımlarla karşılaştırıp vuruşturmak pekâlâ olanaklı görünüyor bana.

Öykü başlarına yerleştirilen, bunları birer eşikli öyküye dönüştüren prologlarda, ta en baştaki anlatının bir devamı halinde, neredeyse anlatıcının ya da öykülerin temel karakterinin yaşayıp da yazmak istediği ama yazamadığını düşündüğü anlara yolculuk yapıyoruz. Anlam kaydırmalarıyla örülü, artalan sıklığı getiren yaklaşım, aslında bizi öykülerin temel karakterine dönük bir yaşamöyküsüyle de yüz yüze getiriyor bir bakıma.

Bu açıdan bakıldığında iç içe kurulu bu öykülemeyle bunlar okunup bitirildiğinde, öykülerin evrenlerine girilmekle birlikte sonuçta öykülerin ardından, enikonu bir roman evreninden çı-

kılmışçasına duygu yoğunluğu, ötesinde yorgunluğu yaşıyor denebilir. Bu en azından aralarında süreğenlik olduğu görülen öyküler için söylenebilir. Hatta bu öykülerde, **Hemingway**'in yaşamından, üstelik her evresinden süzdürülebilecek pek çok öğeyi dermek de olası ayrıca...

Bütün bu verilerden kalkıldığında, **Hemingway**'in aslında bir tür “olay aktarıcısı yazar” niteliği yansıttığını kestirmek güç olmasa gerek. Bu ise, unutulmaz bir yazar olmayı besleyen değil engelleyen bir özellik oysa...

Peki, bu durumda **Hemingway** nasıl oluyor da unutulmazlaşıp kendi çağını da aşarak zaman aşırı bir yazar niteliği kazanıyor, böylesi bir dönüşüm sergileyebiliyor?

Yanılmıyorsam, **Hemingway**'in yazarlığının en önemli, en güçlü yanı da burada kendini gösteriyor. Çünkü o, eylemi aktarmakla yetinirken, onu tetikleyip besleyen koşulların, karakterlerin derinlerinde ince ince işlenerek kendiliğinden çıkagelen tutkuların, kırılmaların, dramatik yarılmalarla trajedik oluşumların anlatıcısı olmak gibi yazarlığın ancak zanaatçı yanını ele veren basit, sıradan, orta malı anlatımlara, söylemlere sığınmıyor asla. Yani olayları açık açık anlatıyor; ama bunların kavramsal açıdan nirengi yapılabilecek yanlarını ise gizliyor tam tersine.

Gerçekten **Hemingway**, herhangi şairaneliğe bulaşmadan, dolambaca sapsmadan olayları dümdüz, sipsivri aktaran tümcelerıyla anlatısında okuru böylesi bir kayıtsızlıkla karşılıyor, sonrasında koluna takarak onu, müthiş keşiflere çıkarıyor, sanki bunları bir tek okur buluyorcasına...

Aslolan da zaten bu bağlamda kalıcılık sağlamak değil midir? İşte **Ernest Hemingway**'i büyük, çok büyük yazar yapan yanı bu! O, ölümü üzerinden şunca yıl geçtikten sonra bile, yalnızca soy yazıncıların taşıdığı tutumla anlattıklarından çı-

karılabilecek kavramsal tortuyu bize, yani biz okurlara yazdırabiliyor ustalıkla.

Denebilir ki öyküsünü, romanını kaleme getirirken, bizi yanına birer yamak olarak alıp doğanın, tarihin zorundan damıtarak aktardığı olaylardan çıkarılabilecek kavramsal tortuyu, bütün bunları sanki biz kendi kendimize yazıyormuşuz gibi zihnimize nakşetmemizi sağlıyor **Hemingway**. Böylece ona çıkarıklık yapan her okur, artık **Hemingway**'in zorlu evrenleri, sert karakterleriyle birlikte dolaşarak yazarın birer silik kopyasına dönüşüp onu unutulmazlaştırıyor böylece.

Aslında bütün bunlara bakarak bu büyük yazarın, yapıtlarını, okurlarına yazdırdığı da söylenebilir görece...

Hemingway'i yazmaya hazırsanız eğer, **Hemingway** okumaya da başlayabilirsiniz o halde...

KILIMANJARO'NUN KARLARI

*Kilimanjaro, karlarla kaplı, altı bin beş yüz metre
yükseklğinde bir dağdır. Afrika'nın en yüksek
dağı olduğu söylenir. Dağın batı zirvesine Masai dilinde
“Ngàje Ngâi”, yani “Tanrı'nın Evi” denir.
Batı zirvesinin yakınlarında donmuş
ve kurumuş bir leopar cesedi vardır.
Kimse leoparın o yükseklikte
ne aradığını açıklayamaz.*

“Harika olan şey acısız olması” dedi adam. “Başladığını da böyle anlıyorsun zaten.”

“Gerçekten mi?”

“Kesinlikle. Ancak koku için özür dilerim. Rahatsız oluyor musun?”

“Rica ederim böyle söyleme.”

“Şunlara baksana!” dedi adam. “Görüntü mü yoksa koku mu onları buraya çeken?”

Adamın uzandığı döşek, büyük bir mimoza ağacının gölgesine kurulmuştu. Adam gölgelerin arasından çıplak ovaya baktığında, üç büyük kuşun muzırca yere çöreklenişini, gökyüzünde ise uçarken, hızla hareket eden gölgeler yaratan bir düzine kadar kuş görebiliyordu.

“Kamyon bozulduğu günden beri buradalar. Ama bugün ilk kez yere konuyorlar. Bir öyküde kullanırım diye, başlangıçta dikkatle onları izliyordum. Ancak şimdi çok gülünç geliyor” dedi.

“Keşke böyle şeyler söylemesen.”

“Sadece konuşuyorum” dedi adam. “Konuşmak iyi geliyor. Ama seni rahatsız etmek istemem.”

Kadın, “Rahatsız olmuyorum. Sadece, elimden bir şey gelmemesi canımı sıkıyor. Uçak gelene kadar, bu durumu kolaylaştırmak için elimizden geleni yapabiliriz” diye karşılık verdi.

“Ya da gelmeyene kadar!”

“Lütfen ne yapabileceğimi söyle. Yapabileceğim bir şey olmalı.”

“Bacağımı kesebilirsin. Bu acımı dindirebilir ama emin değilim. Ya da beni vurabilirsin. Artık iyi bir nişancısın. Sonuçta ateş etmeyi ben öğrettim sana, değil mi?”

“Ne olur böyle konuşma. Sana bir şeyler okuyayım mı?”

“Ne okuyacaksın?”

“Çantadaki kitaplardan henüz okumadığımız herhangi birini.”

“Dinleyemem. Konuşmak en kolayı. Tartışıyoruz, böylece vakit geçiyor.”

“Ben tartışmam, asla da tartışmak istemiyorum. Ne kadar gerilirsek gerilelim, artık daha fazla tartışmayalım. Belki bugün başka bir kamyonla geri gelirler. Belki de uçak gelir.”

“Kımıldamak istemiyorum. Eğer senin işini kolaylaştırmayacaksa, hareket etmenin bir anlamı yok.”

“Bu korkaklık.”

“Adamı yaftalamadan, rahatça ölmesine izin veremez misin sen? Böyle kelimeler kullanmanın ne yararı var ki?”

“Ölmeyeceksin!”

“Sersem sersem konuşma! Ölüyorum zaten. Şu pisliklere sorsana.” Kel kafaları kambur sırtlarının tüyleri arasına gömülmüş, iri, kirli kuşların oturduğu yere doğru baktı. Bir tanesi